

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, д. держ. упр., професора Круглова Віталія Вікторовича
на дисертаційну роботу Розової Олени Володимирівни
«Пресслужба університету як інструмент позиціонування закладу вищої
освіти в інформаційному просторі»
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 054 – Соціологія

Поглиблений розгляд дисертаційного дослідження Розової О.В. «Пресслужба університету як інструмент позиціонування закладу вищої освіти в інформаційному просторі», поданого на здобуття ступеня доктора філософії в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут», дозволяє сформулювати оцінку роботи на основі ключових аспектів: актуальності теми в сучасному контексті, рівню обґрунтованості наукових тверджень, обґрунтованості висновків та рекомендацій, вагомості отриманих результатів, оригінальності наукового внеску, теоретичної значущості та практичної цінності дослідження. На основі аналізу вказаних складових можна сформулювати комплексний висновок щодо якості та значущості представленої дисертації.

1. Актуальність теми та зв'язок з науковими планами і програмами

В умовах стрімкої інформатизації та динамічних соціальних трансформацій в Україні, дослідження ролі пресслужби у позиціонуванні закладів вищої освіти набуває особливої значущості. Сучасні виклики, такі як економічна нестабільність, військові конфлікти та пандемії, загострюють конкуренцію між закладами вищої освіти (ЗВО) за студентів, фінансування та суспільне визнання. Зазначене спонукає заклади вищої освіти до переосмислення власних комунікативних стратегій та місця в інформаційному просторі. Ґрунтовний аналіз наявних процесів дозволяє розробити ефективні довгострокові стратегії розвитку ЗВО, враховуючи специфіку інформаційного суспільства. Сучасні підходи до вивчення

комунікацій у вищій освіті та розвитку PR-технологій в академічному середовищі підкреслює актуальність обраної теми дисертаційного дослідження Розової О.В. в контексті сучасних наукових пошуків.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано в рамках наукового напрямку 054 «Соціологія», що реалізується на кафедрі соціології і публічного управління в Навчально-науковому інституті соціально-гуманітарних технологій Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Робота пов'язана з державною бюджетною темою НТУ «ХПІ» «Соціологічний супровід моніторингу якості освіти в сучасному університеті» (номер державної реєстрації 0121U113440), що виконувалась протягом 2021-2023 років. Вказане забезпечило поєднання дисертаційного дослідження з актуальними науковими дослідженнями кафедри та університету в цілому.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження Розової О. В. полягає у наступних аспектах:

- сформульовано авторське визначення інформаційного капіталу, що враховує специфіку інформаційного суспільства та його вплив на діяльність закладів вищої освіти;

- запропоновано модель інформаційного простору університету, яка інтегрує різні елементи комунікаційної діяльності, включаючи внутрішні та зовнішні зв'язки, медійне представлення та використання соціальних медіа;

- розроблено індикатори оцінки ефективності діяльності пресслужб університетів, що дозволяють кількісно і якісно вимірювати їхній внесок у загальну стратегію позиціонування закладу в інформаційному просторі;

- запропоновано підходи до комунікації для різних груп цільової аудиторії (абітурієнти, студенти, викладачі, бізнес-партнери, громадськість), що дозволяють ефективно позиціонувати університет в інформаційному просторі;

- надано рекомендації щодо перспектив діяльності пресслужби університету, що включають використання сучасних технологій і інструментів PR для підвищення ефективності комунікаційних заходів університету.

Наукова новизна роботи на основі глибокого аналізу та систематизації знань про діяльність пресслужб університетів, розробка нових теоретичних моделей та практичних рекомендацій можуть бути використані для підвищення ефективності комунікаційних заходів закладів вищої освіти в Україні та подальших теоретичних напрацювань у сфері соціології.

4. Практична цінність одержаних результатів та рекомендації щодо їх подальшого використання

Дослідження відкриває нові підходи для практичного застосування, слугуючи основою для подальшого вивчення ролі та еволюції університетських пресслужб як ключового засобу формування іміджу закладів вищої освіти. Крім того, робота розкриває зміни процесів у сфері PR-комунікацій сучасних університетів, а отримані результати мають потенціал для розробки стратегічних рекомендацій. Зазначені результати можуть бути використані для оптимізації організаційної структури та підвищення загальної дієвості роботи закладів вищої освіти у конкурентному середовищі.

5. Повнота викладення матеріалів дисертації в наукових працях, які опубліковані автором.

Спираючись на результати проведеного дослідження, автором було оприлюднено 9 наукових робіт. Серед них 2 статті опубліковано у провідних вітчизняних фахових виданнях, 1 публікація у виданні, яке індексується в міжнародній базі даних Web of Science. Крім того, 6 наукових праць було представлено для апробації ключових аспектів дисертаційного дослідження. Враховуючи вищезазначене, можна констатувати, що подана дисертаційна робота є оригінальним та завершеним науковим дослідженням, а отримані висновки та результати мають вагомe значення для розвитку науки «Соціологія» та відкривають нові перспективи у галузі.

6. Аналіз змісту дисертації. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Дисертаційне дослідження Розової О. В. є завершеною науковою роботою, де розглянуто феномен пресслужби університету як важливого інструменту позиціонування закладів вищої освіти в інформаційному просторі. Робота складається з анотації (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Спрямовання тематики обумовлене динамічними змінами в українському суспільстві та його інформатизацією, що формує новий погляд на відносини між ЗВО, інформаційним простором, масмедіа та суспільством. Об'єктом дослідження визначено процес позиціонування університету в інформаційному просторі.

Автор у своїй роботі пропонує комплексний підхід до вивчення та вдосконалення діяльності пресслужби університету як ключового елементу позиціонування закладу вищої освіти в інформаційному просторі. Розроблено модель інформаційного простору університету, яка включає різні компоненти, такі як медійне представлення, внутрішня комунікація, зв'язки з громадськістю, соціальні медіа та інші канали комунікації. Надано рекомендації щодо ефективної організації роботи пресслужби, включаючи розподіл обов'язків між працівниками, розробку стратегій комунікації, використання сучасних технологій та інструментів PR, а також моніторинг та оцінку ефективності комунікаційних заходів. Запропоновано стратегії комунікації для різних цільових аудиторій, включаючи абітурієнтів, студентів, викладачів, науковців, бізнес-партнерів та громадськість, що передбачає розробку спеціальних інформаційних заходів та акцій, які сприяють підвищенню іміджу університету.

Автором проведено глибинні інтерв'ю з представниками мас-медіа та керівниками пресслужб університетів України, що дозволило виявити основні проблеми та виклики, з якими стикаються пресслужби в сучасних умовах. На основі аналізу отриманих даних сформульовано конкретні

практичні рекомендації щодо вдосконалення діяльності пресслужби, зокрема щодо підвищення її ефективності, впровадження інноваційних підходів та використання сучасних технологій у комунікаціях. Запропоновано індикатори ефективності діяльності пресслужби, які дозволяють оцінити її внесок у загальну стратегію позиціонування університету, а також визначити рівень досягнення поставлених цілей.

У першому розділі дисертації «Теоретико-методологічні засади соціологічного дослідження соціального простору та інформаційного простору як його складової» Розова О. В. зосереджує увагу на теоретичних основах дослідження інформаційного простору як складової соціального простору. Авторка аналізує різні концепції соціального простору, зокрема, підходи об'єктивістської та суб'єктивістської парадигм. Особливу увагу приділено концепціям інформаційного суспільства, представленим у роботах таких відомих дослідників, як Д. Белл, Е. Тоффлер, М. Маклюен і М. Кастельс. Розова О.В. також звертається до теорії капіталу П. Бурдьє, використовуючи її для формування власного визначення інформаційного капіталу. У розділі розглядаються методологічні аспекти дослідження інформаційного простору університету, що включає різні форми комунікації, взаємодії з медіа та громадськістю. Зазначене підґрунтя дозволяє запропонувати модель інформаційного простору ЗВО, яка включає медійне представлення, внутрішню комунікацію та зв'язки з громадськістю, акцентуючи на важливості інформаційного капіталу у формуванні позитивного іміджу університету.

У другому розділі дисертації «Потенціал та особливості функціонування пресслужби університету як інструменту позиціонування ЗВО в інформаційному просторі» розглядається ключова роль пресслужби у формуванні іміджу та репутації закладу вищої освіти. Авторка аналізує організаційну структуру пресслужби, її основні функції та завдання, акцентуючи увагу на важливості стратегічного планування та ефективної комунікації з різними цільовими аудиторіями, включаючи студентів, викладачів, абітурієнтів та громадськість. Також досліджується нормативно-

правова база, яка регулює діяльність пресслужби, і пропонуються рекомендації щодо її вдосконалення. Особливу увагу приділено використанню сучасних інформаційних технологій та медіа для посилення присутності університету в інформаційному просторі, а також визначенню показників ефективності діяльності пресслужби. Розділ містить аналіз практичних кейсів і прикладів з українських та міжнародних університетів, що ілюструють успішні стратегії позиціонування та комунікацій.

Третій розділ дисертації «Сучасний стан та перспективи розвитку діяльності пресслужби університету як інструменту позиціонування ЗВО в інформаційному просторі: український контекст» присвячений емпіричному дослідженню діяльності пресслужб університетів України. У розділі аналізуються результати глибинних інтерв'ю з представниками мас-медіа та керівниками пресслужб, що дозволило виявити основні проблеми та виклики, з якими стикаються університетські пресслужби в сучасних умовах. Авторка оцінює ефективність комунікаційних стратегій, використання сучасних технологій та інструментів PR, а також пропонує практичні рекомендації щодо вдосконалення їхньої діяльності. Розділ містить аналіз ризиків та викликів, пов'язаних із зовнішніми та внутрішніми факторами, такими як політична ситуація та стан війни. На основі отриманих даних запропоновано стратегії комунікації, що сприяють підвищенню іміджу університету та його конкурентоспроможності в інформаційному просторі.

У *висновках* підсумовано основні результати дослідження, визначено перспективи подальших наукових пошуків та надано конкретні рекомендації теоретичного та практичного змісту щодо вдосконалення діяльності пресслужб закладів вищої освіти.

Список літератури включає класичні та сучасні роботи з соціології, теорії інформаційного суспільства, PR, що відображає широкий теоретичний базис дослідження як вітчизняних так і зарубіжних науковців.

Додатки включають: перелік публікацій здобувача, пов'язаних з темою дисертації; детальний список питань для експертних інтерв'ю з керівниками пресслужб і комунікаційних центрів провідних українських університетів;

повний набір питань для глибинних інтерв'ю з представниками засобів масової інформації; а також інформацію щодо практичного застосування результатів дослідження.

7. Достовірність отриманих результатів та висновків

Надійність отриманих висновків спирається на чітко визначені цілі та завдання дослідження, а також на застосування належної методологічної бази. Обґрунтованість представлених тверджень підкріплюється всебічним аналізом обраного предмета вивчення. Зазначений комплексний підхід зумовив використання різноманітних методів дослідження, що забезпечило повноту та об'єктивність отриманих результатів.

8. Оформлення дисертації, дотримання вимог академічної доброчесності та повнота викладення наукових положень та результатів в опублікованих працях

Дисертаційне дослідження оформлене згідно з встановленими стандартами, що охоплює правильне форматування, структурування та бібліографічне оформлення. Особлива увага приділена дотриманню принципів академічної доброчесності, коректне цитування джерел та визнання внеску інших науковців. Слід відмітити повноту та точність викладення основних наукових положень і результатів дослідження, в т. ч. і в опублікованих працях, що забезпечує можливість оцінки значущості проведеної роботи.

9. Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи

1. Дослідження передбачало інтерв'ю з представниками ЗМІ та пресслужб університетів трьох міст (Київ, Харків, Львів) (с. 139), що в деякій мірі звужує загальну картину функціонування пресслужб в усій країні. Було б доречніше розширити географічні межі дослідження або додати кількісний аналіз. Крім того, дослідження зосереджене лише на українських ЗВО і не враховує особливості функціонування пресслужб у ЗВО інших країн, що обмежує узагальнення результатів на міжнародному рівні. Було б корисно провести порівняльний аналіз між деякими українськими та закордонними університетами не тільки в загальних рисах, але й на основі конкретних

прикладів, що дозволило б краще зрозуміти унікальні особливості українського контексту.

2. Основна увага в дослідженні приділена якісним методам, таким як глибинні інтерв'ю, тоді як кількісний аналіз, який міг би доповнити якісні дані статистичними показниками, не проведений у достатній мірі. Зазначене обмежує можливість кількісної оцінки ефективності запропонованих моделей. Використання сучасних методів аналізу соціологічного дослідження, таких як економетричні моделі, могло б значно покращити якість дослідження.

3. У дисертації розглядаються різні цільові аудиторії (абітурієнти, студенти, викладачі, партнери, громадськість, інші стейкхолдери), але деякі специфічні групи, наприклад, випускники або міжнародні партнери, могли б бути більш детально проаналізовані.

4. Хоча робота містить рекомендації щодо використання сучасних технологій у діяльності пресслужб, їх вплив на традиційні медіа та комунікаційні стратегії не достатньо розглянутий. Більш глибокий аналіз впливу цифрових технологій, які стрімко розвиваються (віртуальні помічники і гіді, електронний маркетинг, штучний інтелект та ін.), на комунікаційні процеси міг би надати додаткову цінність дослідженню.

5. У дослідженні використовуються терміни, такі як «інформаційний капітал» (с. 40, с. 41, с. 56, с. 62, с. 115, с. 189), «позиціонування» (с. 26, с. 51, с. 56, с. 57), «пресслужба» (с. 73, с. 74, с. 78, с. 82), які потребують чіткого визначення та пояснення в контексті саме власного дослідження. Відсутність гармонізації понятійного апарату та авторського визначення понять ускладнює сприйняття ключових особливостей. Нечіткий зв'язок між соціальним та інформаційним простором. Хоча авторка заявляє про розгляд інформаційного простору як складової соціального, цей зв'язок не розкривається належним чином, що може вказувати на недостатню логічну зв'язність різних підходів до дефініцій.

Вказані зауваження та недоліки не применшують значущість наукових та практичних результатів роботи, а також не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження.

10. Висновки

Дисертаційне дослідження, виконане Розовою Оленою Володимирівною, являє собою цілісну та завершену наукову працю. Робота вирізняється ґрунтовністю та значущістю отриманих результатів, відкриваючи нові напрями для подальших наукових розвідок. Обрана тематика дослідження відповідає галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» та спеціальності 054 – «Соціологія».

Беручи до уваги своєчасність та значущість обраної проблематики, вагомість отриманих наукових здобутків та їх потенційну практичну цінність, можна стверджувати, що дисертаційна робота Розової О.В. на тему «Пресслужба університету як інструмент позиціонування закладу вищої освіти в інформаційному просторі» відповідає критеріям, викладеним у пунктах 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціальної вченої ради Закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого 12.01.2022 р. № 44), а також вимогам МОН України щодо оформлення дисертацій (від 12.01.2017 № 40).

З огляду на вищезазначене, вважаю, що Розова Олена Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 054 – «Соціологія».

Згоден
Засвідчую

Рецензент – доктор наук з державного управління,
професор кафедри соціології і публічного управління
Національного Технічного Університету

«Харківський

Політехнічний Інститут»

05.08.2024

Віталій КРУГЛОВ

